76771/16

Besluit van de Vlaamse Regering houdende de definitieve aanduiding van het watergevoelig openruimtegebied 'Het Laar' in Antwerpen

DE VLAAMSE REGERING,

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, artikel 5.6.8, § 1, tweede lid, en § 2, tweede lid, ingevoegd bij het decreet van 8 december 2017.
- Het besluit van de Vlaamse Regering van 15 juni 2018 houdende nadere regels voor de aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden.
- Het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, artikel 1.3.1.1, §1, eerste lid, gewijzigd bij het decreet van 24 juni 2022.
- Het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de adviesinstanties en tot vaststelling van nadere regels voor de adviesprocedure bij de watertoets, vermeld in artikel 1.3.1.1 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, gewijzigd bij het besluit van 25 november 2022.

Vormvereisten

Volgende vormvereisten zijn voldaan:

- Op 24 mei 2018 heeft de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) advies gevraagd over het voornemen tot voorlopige aanduiding van het gebied als watergevoelig openruimtegebied.
- Het advies van het college van burgemeester en schepenen van Antwerpen werd gegeven op 29 juni 2018.
- Het planvoornemen is onderworpen aan een milieubeoordeling. De kennisgeving voor het plan-MER werd door de Dienst Mer volledig verklaard op 9 juli 2018. De terinzagelegging vond plaats van 30 juli 2018 tot en met 30 augustus 2018. De richtlijnenvergadering vond plaats op 10 september 2018. De richtlijnen voor voorliggend MER werden door het kenniscentrum MER van het Departement Omgeving betekend op 25 oktober 2018.
- Het planvoornemen is onderworpen aan de watertoets, die deel uitmaakt van de milieubeoordeling.

- Het planvoornemen is onderworpen aan een verscherpte natuurtoets die deel uitmaakt van de milieubeoordeling. Voor het planvoornemen is geen passende beoordeling vereist.
- Het planvoornemen is onderworpen aan de Ruimtelijke Veiligheidstoets (RVR). Het Team Omgevingseffecten van het Vlaams Departement Omgeving heeft in haar standpunt van 21 november 2023 aangegeven dat het opstellen van een RVR niet vereist is.
- De Vlaamse Regering heeft het watergevoelig openruimtegebied Het Laar in Antwerpen voorlopig aangeduid op 15 december 2023.
- De voorlopige aanduiding van het watergevoelig openruimtegebied Het Laar in Antwerpen werd onderworpen aan een openbaar onderzoek van 9 januari 2024 tot en met 8 maart 2024.
- De CIW heeft over de voorlopige aanduiding van het watergevoelig openruimtegebied Het Laar in Antwerpen het advies ingewonnen bij de instanties, vermeld in artikel 5.6.8, § 2, eerste lid, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.
- De CIW heeft een informatie- en inspraakvergadering georganiseerd in de vorm van een infomarkt in het gemeentehuis van Brasschaat (16 januari 2024), het stadhuis van Geel (17 januari 2024), het Europeiongebouw te Turnhout (23 januari 2024), het stadhuis van Lier (25 januari 2024) en in de openbare bibliotheek van Duffel (26 januari 2024).
- Tijdens het openbaar onderzoek werd advies ontvangen van de stad Antwerpen, de gecoro van de stad Antwerpen, de provincie van Antwerpen en de dienst Integraal Waterbeleid van de provincie Antwerpen. Daarnaast werden 5 bezwaren en opmerkingen ontvangen.
- Het Team Omgevingseffecten van het Vlaams Departement Omgeving heeft het plan-MER goedgekeurd op 21 mei 2024.
- De CIW heeft via schriftelijke procedure kennis genomen van de bezwarenverwerking, rekening houdend met het goedgekeurde plan-mer, en formuleerde op 24 mei 2024 een voorstel tot definitieve aanduiding op basis van de criteria, vermeld in artikel 5.6.8, § 1, tweede lid, van de VCRO.
- Het advies […] van de Raad van State, gegeven op [….], met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

Motivering

Dit besluit is gebaseerd op de volgende motieven:

- Het gebied ‘Het Laar’ maakt deel uit van het Benedenscheldebekken en ligt in de nabijheid van de Laarse Beek (2de categorie).
- Het gebied ‘Het Laar’ heeft een oppervlakte van 2,2 ha en omvat voornamelijk enkele weiden en verruigde terreinen. In het noordwesten wordt een perceel opgenomen dat deels is ingenomen door een parking en bijgebouwen van de (buiten het gebied) gelegen feestzaal/horecazaak.

- Het gebied is volgens het gewestplan Antwerpen gelegen in een bestemming die bebouwing mogelijk maakt, met name woongebied.
- Het gebied werd op 4 november 2014 door de Algemene Bekkenvergadering Benedenscheldebekken als signaalgebied aangeduid omwille van de potentieel belangrijke functie van het gebied om aan waterberging te doen.
- De Vlaamse Regering keurde op 31 maart 2017 het ontwikkelingsperspectief goed voor het signaalgebied 'Hoekakker II (deelgebied Het Laar, Oude Landen)' om het waterbergend vermogen van het gebied te kunnen behouden.
- Er is alleen een klein risico op fluviale overstromingen onder klimaatverandering gemodelleerd voor twee grachten die doorheen het gebied stromen. Het pluviale model toont een groter risico op overstromingen dan het fluviale model. Met name ter hoogte van de aanwezige grachten is er een middelgroot of klein risico gemodelleerd. Een deel van de parking binnen het gebied kent eveneens een klein risico op pluviale overstromingen.
- Vrijwaring van het gebied voor verdere bebouwing is aangewezen en ondersteunt de uitvoering van acties uit het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 ter realisatie van bijkomende waterberging.
- Er bestaat een conflict tussen de verdere realisatie van de bestemming en de belangen van het watersysteem.
- Voor het gebied en de omgeving is er geen ruimtelijk uitvoeringsplan in opmaak noch voorzien op korte termijn. Om het gebied voor verdere bebouwing te vrijwaren, is een aanduiding als watergevoelig openruimtegebied in uitvoering van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening aangewezen.
- Het grafisch plan met de aanduiding van het gebied dat met dit besluit definitief wordt aangeduid als watergevoelig openruimtegebied is opgenomen als bijlage I bij dit besluit. De toelichting en motivering is opgenomen in de toelichtingsfiche die opgenomen is als bijlage II bij dit besluit.
- De aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden vrijwaart overstromingsgebieden en ondersteunt hiermee de doelstelling van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen om het fysisch systeem structurerend te maken.
- De aanduiding als watergevoelig openruimtegebied is in overeenstemming met het ruimtelijk principe in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen om het fysisch systeem te beschouwen als ruimtelijk structurerend. Ruimtelijk structurerend betekent dat de huidige, intrinsieke kenmerken van het bestaand fysisch systeem het richtinggevend kader zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling van de structuurbepalende functies natuur, bos, landbouw en wonen en werken. Het omgeving van Het Laar, onderdeel van het Benedenscheldebekken wordt door de aanduiding als watergevoelig openruimtegebied gevrijwaard van bebouwing en kan verder ontwikkelen op basis van de fysische karakteristieken als waterrijk gebied.
- Het planvoornemen is onderworpen aan een milieubeoordeling. Er worden geen significante negatieve effecten op de leefomgeving verwacht. In het plan-MER worden geen milderende maatregelen noodzakelijk geacht.

- Het gebied valt deels samen met het bouwkundig erfgoedobject 'Hof van Delft of Laarkasteel'. Uit de milieubeoordeling blijkt dat er geen significante effecten te verwachten zijn voor het aspect landschap, onroerend erfgoed en archeologie.
- Rekening houdend met de kenmerken van het plan, de omgeving en de uitgevoerde analyse kan geoordeeld worden dat het plan geen risico inhoudt op het veroorzaken van significant negatieve effecten op de aanwezige Habitat- en Vogelrichtlijngebieden of Bijlage III soorten van het Natuurdecreet. Voor de voorliggende aanduiding moet geen passende beoordeling worden opgemaakt. Een verscherpte natuurtoets is niet vereist.
- Er bevinden zich geen bestaande Seveso-inrichtingen in of nabij het gebied. De inplanting van nieuwe Seveso-inrichtingen is volgens de voorziene stedenbouwkundige voorschriften uitgesloten. Het opstellen van een RVR is niet vereist. Die beoordeling blijkt uit de RVR-toets van 21 november 2023.
- In de hiernavolgende paragrafen wordt ingegaan op de bezwaren, opmerkingen en adviezen die werden ingediend tijdens het openbaar onderzoek. De bezwaren, opmerkingen en adviezen zijn ten behoeve van de leesbaarheid omkaderd en genummerd en worden gezamenlijk behandeld voor zover ze een gelijkaardige en gelijklopende inhoud hebben of over hetzelfde onderwerp gaan. Aanpassingen die worden doorgevoerd op basis van de bezwaren, opmerkingen en adviezen worden specifiek vermeld bij de bespreking van de gegroepeerde bezwaren, opmerkingen en adviezen. Er zijn geen bezwaren, opmerkingen of adviezen die aanleiding geven tot aanpassingen aan de verordenende delen van het plan. Per onderdeel wordt aangegeven of de bezwaren, opmerkingen en adviezen aanleiding geven tot aanvulling in de niet verordenende delen van het plan.

<u>Bezwaren, opmerkingen en adviezen die leiden tot aanpassingen van de niet verordende delen van het plan: toelichtingsfiche en plan-MER</u>

1. De provincie Antwerpen vraagt om te verduidelijken in hoeverre windturbines alsnog mogelijk zijn in watergevoelige openruimtegebieden die vandaag bedrijventerrein zijn of als openbaar nut worden aanschouwd, rekening houdende met technische vereisten van windontwikkeling. Betekent 'bouwvrij' enkel bovengronds of ook ondergronds?

De Vlaamse Regering beantwoordt dit advies door te duiden dat de bouw van infrastructuur niet is opgenomen in het stedenbouwkundig voorschrift 5.6.8 Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, behalve in functie van openbare wegen en nutsleidingen.
In overeenstemming met dit advies wordt het milieuonderzoek aangepast in categorie mens.

2. Een bezwaarindiener stelt dat de ontwerp plan-MER onvoldoende motivatie bevat om de gewijzigde afbakening van signaalgebied naar watergevoelig openruimte gebied te verantwoorden. Het is niet duidelijk uit welk aanvullend onderzoek blijkt dat er een tegenstrijdigheid tussen de huidige bestemmingsvoorschriften en de belangen van het watersysteem zou bestaan. De keuze voor een bouwvrije opgave o.b.v. de aanduiding als watergevoelig openruimte gebied voor het hele gebied kan dan ook niet

worden verantwoord. In de huidige zone is de keuze voor een verscherpte watertoets de enige te rechtvaardigen optie of enkel de delen als watergevoelig openruimtegebied aan te duiden waar uit aanvullend onderzoek wel degelijk een waterproblematiek blijkt. De huidige aanduiding is willekeurig en hoofdzakelijk gebaseerd op de initiële aanduiding van het signaalgebied.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit bezwaar door te duiden dat ze wel degelijk een grondige evaluatie heeft gedaan van de overstromingsgevoeligheid en de mogelijke impact ten gevolge van toekomstige ontwikkelingen. De watertoetskaarten (pluviaal en fluviaal) die de basis vormen van de aanduiding van watergevoelige openruimte gebieden, houden rekening met de bestaande situatie van het watersysteem. De actuele toestand van de percelen werd mee opgenomen in de pluviale en fluviale overstromingsgevoelige gebieden, binnen deze modellen wordt er rekening gehouden met de actuele toestand zoals de hoogteligging en de fysiologie.
In overeenstemming met dit bezwaar wordt het milieuonderzoek aangepast in hoofdstuk 5.

3. Een bezwaarindiener verklaart dat er nog nooit wateroverlast is geweest op de desbetreffende percelen, met uitzondering tijdens de wateroverlast van 1998 vanwege een defect aan de pompen gelegen aan de monding van de overlopende Laarse beek. Hun gronden liggen hoger dan de nabijgelegen Hoekakker waar de waterproblematiek zich situeert.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit bezwaar door te duiden dat in de overstromingsmodellen niet enkel rekening wordt gehouden met waargenomen overstromingen in het verleden, maar ook toekomstige overstromingen onder andere als gevolg van het veranderende klimaat. Het alternatief om enkel gebieden aan te duiden die in het verleden zijn overstroomd, zou getuigen van onzorgvuldigheid, aangezien we beschikken over de kennis om ook toekomstige overlast in te schatten en dus vanuit het voorzorgsprincipe dienen te handelen.
In overeenstemming met dit bezwaar wordt het milieuonderzoek aangepast in hoofdstuk 5.

4. Een bezwaarindiener stelt dat eerdere ingrepen in de omgeving ervoor hebben gezorgd dat overstromingen door opstopping van de Laarsebeek geen issue meer is.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit bezwaar door te duiden dat de afbakening van de watergevoelige openruimte gebieden rekening houdt met zowel de pluviale als de fluviale overstromingskaarten, zowel nu als bij klimaatverandering. Het perceel is vooral getroffen door overstromingsrisico bij hevige neerslag, meer dan door overstromingen vanuit de waterloop. De globale afbakening van het watergevoelig openruimte gebied werd reeds aangepast aan de meest recente overstromingsgevaarkaarten.

In overeenstemming met dit bezwaar wordt het milieuonderzoek aangepast in hoofdstuk 5.

Bezwaren, opmerkingen en adviezen die niet leiden tot aanpassingen van het plan

5. De provincie Antwerpen vraagt om garanties te bieden waarbij de economische ruimte in watergevoelig openruimte gebieden mee in rekening gebracht kan worden als compensatie bij het omzetten van open ruimte naar bedrijvigheid op goed gelegen locaties.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit advies door te duiden dat de aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden vertrekt van de beleidsdoelstelling om deze gebieden te vrijwaren van verdere bebouwing. De vraag of er bijkomende nood is aan ruimte voor bedrijvigheid zal gebeuren in de geëigende planningsprocessen.
Dit advies leidt niet tot een aanpassing van het plan.

6. De provincie Antwerpen vraagt om te verduidelijken of en in welke mate de aanduiding van een watergevoelig openruimte gebied ingrijpt op het proces en de aanleg van een fietssnelweg/fietsostrade. Het is niet duidelijk in welke mate de aanduiding als watergevoelig openruimte gebied een beperking geeft of bijkomend onderzoek vergt. Een vlotte realiseerbaarheid van de fietsostrades is voor de deputatie een uiterst belangrijke randvoorwaarde.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit advies door te duiden dat de aanleg van openbare wegen is voorzien in de voorschriften, voor zover de ruimtelijk-ecologische draagkracht en de waterbeheersfunctie van het gebied niet worden overschreden. Ook de afwijkingsbepalingen van art. 4.4.7 Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening blijven van toepassing.
Dit advies leidt niet tot een aanpassing van het plan.

7. Boerenbond Antwerpen vraagt om het watergevoelige openruimte gebied niet in de categorie 'overig groen' te plaatsen en de doelstelling om bosuitbreiding te realiseren binnen de watergevoelige openruimte gebieden uit de besluiten te halen, zodat alle voorgenoemde functies daadwerkelijk toegelaten blijven op de lange termijn binnen de watergevoelige openruimte gebieden en er geen sluimerende evolutie naar groene bestemmingen doorgevoerd wordt. Boerenbond Antwerpen vraagt ook om de percelen die in effectief landbouwgebruik in het watergevoelig openruimte gebied te herbestemmen naar bouwvrij agrarisch gebied om zo het landbouwgebruik toekomst gericht te bestendigen.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit bezwaar door te verwijzen naar de bepalingen inzake watergevoelige openruimtegebieden in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, artikel 5.6.8, waarbij de toegelaten functies en handelingen zijn opgesomd. Met betrekking tot de opname in de categorie 'overig groen' wordt verwezen naar de bepalingen in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, artikel 2.2.6, §2, 3de lid.

De Vlaamse Regering verduidelijkt dat binnen 'watergevoelig openruimtegebied' zowel bosbouw als landbouw nevengeschikte functies zijn, naast andere openruimte functies. De voorschriften maken het blijvend agrarisch gebruik van

het perceel mogelijk en leggen geen bijkomende beperkingen op. Een latere verfijning van de voorschriften via een ruimtelijk uitvoeringsplan is steeds mogelijk, waarbij de plannende overheid in deze kan opteren om het agrarisch gebruik te bestendigen door herbestemming naar bv. bouwvrij agrarisch gebied.

Dit bezwaar leidt niet tot een aanpassing van het plan.

8. De gecoro van stad Antwerpen vraagt om de contour van het gebied te verruimen, zodat de begrenzing van het gebied een meer ruimtelijke en hydrologische grondslag volgt, waarbij bestaande watersystemen worden gerespecteerd.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit advies door te duiden dat waar mogelijk de perceelgrenzen worden gevolgd voor de afbakening. In verschillende gevallen is dit niet mogelijk, indien bijvoorbeeld de bestemmingscategorie wijzigt ten midden een perceel of indien er al bebouwing op een deel van het perceel aanwezig is.
Dit advies leidt niet tot een aanpassing van het plan.

9. De gecoro van stad Antwerpen stelt dat het aangewezen is om te onderzoeken welke maatregelen kunnen worden genomen om het waterbergend potentieel van het gebied te optimaliseren zodat aanpalende gebieden worden gevrijwaard van de waterproblematiek. Indien nodig dient hierbij een onteigeningsplan te worden toegevoegd aan de op te maken planningsprocedure.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit advies door te duiden dat aan de aanduiding als watergevoelig openruimte gebied geen inrichtingswerken of andere projecten verbonden zijn. Enkel de planologische bestemming wordt gewijzigd. Dit is eveneens niet gekoppeld aan de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan. De aanduiding van de watergevoelige openruimte gebieden dient te worden gezien als een maatregel die onderdeel uitmaakt van een uitgebreide set van maatregelen om de gemodelleerde waterproblematiek te remediëren.
Dit advies leidt niet tot een aanpassing van het plan.

10. Stad Antwerpen vraagt om het gebied uit te breiden met een bufferzone rond het gebied met een klein en middelgroot pluviaal overstromingsrisico.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit advies door te duiden dat de aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden vertrekt van de beleidsdoelstelling om deze gebieden te vrijwaren van verdere bebouwing. Het aanduiden van reeds ontwikkelde percelen is in die zin niet de doelstelling van de procedure. Indien de gemeente deze percelen wenst te vrijwaren en in te richten, kan dit door de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan.
Dit advies leidt niet tot een aanpassing van het plan.

11. Een bezwaarindiener stelt dat het gelijkheidsbeginsel wordt geschonden, aangezien de oostelijk gelegen percelen eveneens in het signaalgebied waren gevat, en niet als watergevoelig openruimte gebied zijn aangeduid. De redenen hiervoor zijn niet duidelijk. Indiener heeft begrip voor de nood aan bestendiging van open ruimte. Uit het voorstel tot aanduiding van de

watergevoelig openruimte gebied blijkt echter dat de werkelijke noodzaak tot open ruimte niet afdoende werd afgewogen ten aanzien van de beknotting van de eigendomsrechten. Indiener verzoekt dan ook de grenzen van de watergevoelige openruimte gebieden te herzien en de watergevoelige openruimte gebieden niet enkel te beperken tot voornamelijk haar eigendommen.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit bezwaar door te duiden dat de aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden die momenteel voorliggen een doorvertaling zijn van de initieel aangeduide signaalgebieden, op basis van de meest recente watertoetskaarten. De overige percelen uit het signaalgebied kennen een kleinere overstromingskans volgens de overstromingskaarten.
Dit bezwaar leidt niet tot een aanpassing van het plan.

12. Een bezwaarindiener meent dat de keuze voor de opname als watergevoelig openruimtegebied, in plaats van een verscherpte watertoets, onzorgvuldig en ongegrond is gelet op de afwezigheid van een effectief overstromingsrisico.
Een andere bezwaarindiener stelt dat uit een rapport van Advanced Goundwater Techniques van 6 maart 2024 zou blijken dat er geen wateroverlast is op het perceel, en dat de uitsluiting van het perceel 166C geen nadelig effect zal hebben op de mogelijke waterberging in de omgeving. Er blijft nog voldoende oppervlakte over om het water op te vangen. Uit het rapport blijkt dat er geen groot overstromingsrisico is op het perceel die de beperking van de ontwikkelingsmogelijkheden rechtvaardigen.
Een derde bezwaarindiener stelt dat een ontwikkeling volgens het principe van overstromingsvrij bouwen mogelijk is en de aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden onnodig is.

De Vlaamse Regering beantwoordt deze bezwaren door te duiden dat conform artikel 5.6.8. §1 Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening de Vlaamse Regering gebieden waar een conflict bestaat tussen de verdere realisatie van de bestemming en de belangen van het watersysteem, kan aanduiden als watergevoelig openruimtegebied. De Vlaamse Regering maakt bij de beslissing tot aanduiding een afweging tussen een toekomstige ontwikkeling van gebieden, rekening houdende met de wetgeving omtrent de watertoets, en het vrijwaren van gebieden om waterschade en verminderde woonkwaliteit te voorkomen. De percelen kennen onder klimaatveranderingen plaatselijk een kleine tot grote kans op overstromingen.

De Vlaamse Regering stelt verder dat ze een grondige evaluatie heeft gedaan van de overstromingsgevoeligheid en de mogelijke impact ten gevolge van toekomstige ontwikkelingen. De watertoetskaarten (pluviaal en fluviaal) die de basis vormen van de aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden houden rekening met de bestaande situatie van het watersysteem. De aanduiding is ook belangrijk om bijkomende problemen van wateroverlast in de omgeving te vermijden, wat de aanduiding als watergevoelig openruimtegebied verantwoordt. De Vlaamse Regering is van oordeel dat verdere bebouwing, zelfs met aangepaste maatregelen en principes van overstromingsvrij bouwen, onvoldoende zijn om de schade aan het watersysteem te beperken. Bijkomende

verharding van deze zone zal immers leiden tot extra problemen in de omgeving.

Dit bezwaar leidt niet tot een aanpassing van het plan.

13. Een bezwaarindiener stelt dat de afbakening onwettig is aangezien ze in strijd is met de principes van een openruimtegebied. Het perceel sluit aan bij de bebouwing van de wijk 'Donk' en is dus niet in een openruimtegebied gelegen. Een andere bezwaarindiener stelt dat de aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden onwettig is omdat er een stedenbouwkundig voorschrift wordt gecreëerd hoewel conform art. 1.1.2 §13 Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening stedenbouwkundige voorschriften enkel middels een ruimtelijk uitvoeringsplan of verordening kunnen worden vastgelegd.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit bezwaar door te duiden dat ze gebieden kan aanduiden als watergevoelig openruimtegebied via een besluit. De Vlaamse Regering wil daarmee bebouwing in verschillende geselecteerde overstromingsgevoelige gebieden (signaalgebieden) weren. Deze procedure is opgenomen in De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (art. 5.6.8 en 5.6.9). De voorafgaandelijke ligging in een "openruimtegebied" zoals gesteld door bezwaarindiener is niet vereist en zou de aanduiding als watergevoelig openruimte gebied overbodig maken.
Dit bezwaar leidt niet tot een aanpassing van het plan.

14. Een bezwaarindiener vraagt waarom zijn perceel wordt aangeduid als watergevoelig openruimtegebied. Men probeert al 25 jaar een vergunning te bekomen en er is in de omgeving nog veel gebouwd, zelfs met ondergrondse parking.

De Vlaamse Regering beantwoordt dit bezwaar door te duiden dat de aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden vertrekt van de beleidsdoelstelling op deze gebieden te vrijwaren van verdere bebouwing. Ontwikkelingen in de omgeving zijn geen aanleiding om de aanduiding aan te passen. Het verlies aan bouwmogelijkheden wordt gecompenseerd via planschaderegeling.
Dit bezwaar leidt niet tot een aanpassing van het plan.

Juridisch kader

Dit besluit sluit aan bij de volgende regelgeving:

- Het besluit van de Vlaamse Regering van 23 september 1997 houdende de definitieve vaststelling van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, bekrachtigd bij het decreet van 17 december 1997 wat de bindende bepalingen betreft en op de besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 en 17 december 2010 houdende de definitieve vaststelling van een herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, bekrachtigd bij de decreten van 19 maart 2004 respectievelijk 25 februari 2011, wat de bindende bepalingen betreft.
- Het koninklijk besluit van 3 oktober 1979 houdende de vaststelling van het gewestplan Antwerpen, en latere wijzigingen.

- De richtlijn 2000/60/EG van het Europees parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid.
- De richtlijn 2007/60/EG van het Europees parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's.

Initiatiefnemer

Dit besluit wordt voorgesteld door de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme.

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

Artikel 1. Het gebied 'Het Laar' in Antwerpen wordt definitief aangeduid als watergevoelig openruimtegebied.

De normatieve delen van dit besluit zijn hierbij gevoegd als bijlage:

1. bijlage I, het grafisch plan

De niet-normatieve delen van dit besluit zijn bijgevoegd als:
1. bijlage II, de toelichtingsfiche
2. bijlage III, het plan-MER

Artikel 2. De Vlaamse minister, bevoegd voor omgeving, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

Bijlage I. Verordenend grafisch plan

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering van [...] houdende de definitieve aanduiding van het watergevoelig openruimtegebied 'Het Laar' in Antwerpen.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

Bijlage II. De toelichtingsfiche

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering van [...] houdende de definitieve aanduiding van het watergevoelig openruimtegebied 'Het Laar' in Antwerpen.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

Bijlage III. Het plan-MER

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering van [...] houdende de definitieve aanduiding van het watergevoelig openruimtegebied 'Het Laar' in Antwerpen.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

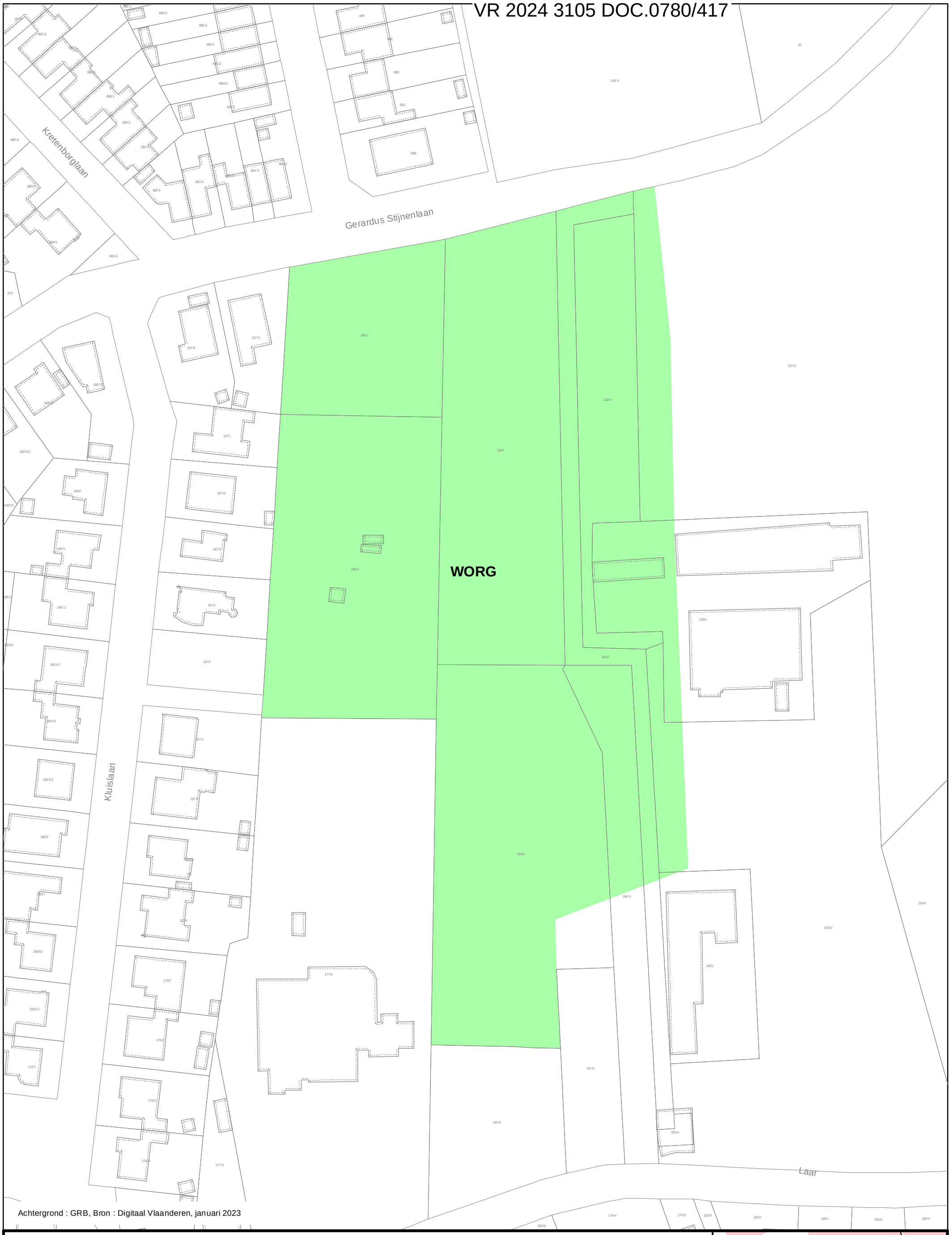

Achtergrond : GRB, Bron : Digitaal Vlaanderen, januari 2023

WATERGEVOELIG OPENRUIMTEGEBIED
Bijlage I. Verordenend grafisch plan bij het besluit van de Vlaamse Regering van datum [...]
houdende de definitieve aanduiding van het watergevoelig openruimtegebied
Het Laar in Antwerpen

Definitieve aanduiding WOR_02000_273_00006_00001

Vlaamse overheid

DEPARTEMENT OMGEVING

schaal : 1:1.000

0 25 50 M

N

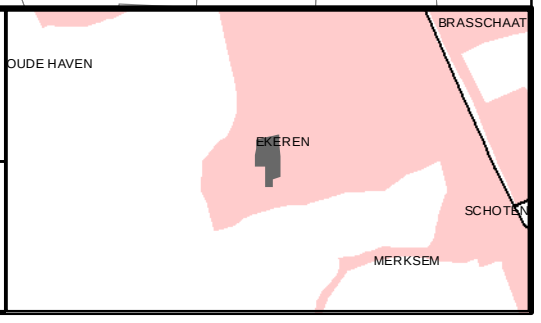

VR 2024 3105 DOC.0780/417

Definitieve aanduiding

Watergevoelig openruimtegebied ‘Het Laar’

in Antwerpen

Bijlage II: toelichtingsfiche

Vlaamse overheid

DEPARTEMENT OMGEVING

Inhoudsopgave

1 Doelstelling en beleidscontext 3
1.1 Doelstelling 3
1.2 Beleidscontext 3
1.2.1 Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen 3
1.2.2 Decreet Integraal Waterbeleid 3
1.2.3 Blue deal 4
1.2.4 Klimaatadaptatieplan 4
1.2.5 Landbouw 4
1.3 Voortraject 4
2 Beschrijving van gebied en het watersysteem 6
2.1 Feitelijke toestand 6
2.2 Waterbergend vermogen en overstromingsgevoeligheid 7
2.3 Stroomgebiedbeheerplan Benedenscheldebekken 9
2.4 Signaalgebied – startbeslissing Vlaamse Regering 10
2.5 Juridische toestand 10
2.6 Gemeentelijke structuurplannen 11
3 Onderzoek sectorale wetgeving 12
3.1 Milieueffectrapportage 12
3.2 Ruimtelijke veiligheidsrapportage 12
3.3 VEN-toets 13
3.4 Onroerenderfgoed-toets 13
4 Rechtsgevolgen 13
4.1 Stedenbouwkundige voorschriften 13
4.2 Verkavelingen en principiële akkoorden 14
4.3 Ruimtebalans 14
5 Conclusie 14

1 Doelstelling en beleidscontext

1.1 Doelstelling

Overstromingen volgen mekaar jaar na jaar op en drukken ons met de neus op de feiten. De combinatie van veel verspreide bebouwing en verharding en een waterbeleid dat eeuwenlang voornamelijk gericht was op het afvoeren van water, maakt Vlaanderen kwetsbaar voor de gevolgen van de klimaatverandering. Dit versterkt overstromingsrisico's en verminderde waterinfiltratie in de bodem. Er blijft ook steeds minder ruimte vrij om het water op te vangen bij hevige regenbuien. Bepaalde gebieden in Vlaanderen overstromen nu al met de regelmaat van de klok, vaak zelfs bij minimale neerslag.

Een duurzame en klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkeling is slechts mogelijk door het afremmen van het bijkomend ruimtebeslag en het maximaal vrijwaren van de open ruimte. Dit principe is intussen bekend als de 'bouwshift'. Tegelijk moet de verhardingsgraad in de openruimte afnemen.

Om Vlaanderen beter te beschermen tegen zowel droogte als wateroverlast zette de Vlaamse Regering de Blue Deal op, om van Vlaanderen opnieuw een spons te maken door voldoende ruimte te voorzien voor water. Ruimte geven aan water is noodzakelijk in het kader van het voorkomen van droogte en overstromingen. Dit gebeurt door de watergevoelige gebieden te vrijwaren van verdere bebouwing en verharding, waardoor het waterbergend vermogen behouden blijft en stroomafwaarts gelegen dorpen en kernen gevrijwaard blijven van wateroverlast.

Om Vlaanderen klimaatrobuuster te maken is het bijgevolg cruciaal om gebieden met een groot waterbergend vermogen of overstromingsrisico niet meer te ontwikkelen voor harde bestemming (wonen, industrie, …) en deze dusdanig in te richten dat we hun potentieel maximaal kunnen vrijwaren en benutten.

Deze gebieden worden daarom herbestemd naar een openruimtefunctie via een ruimtelijk uitvoeringsplan of aanduiding als watergevoelig openruimtegebied.

1.2 Beleidscontext

1.2.1 Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is sinds 1997 een belangrijk fundament van het ruimtelijk beleid. Het is een visie die aangeeft hoe we in Vlaanderen best met onze ruimte omgaan. We moeten investeren in onze steden, zodat dit aangename plekken zijn om te wonen. Wat nog rest aan groen en open ruimte moeten we bewaren.

De aanduiding van watergevoelige openruimtegbieden geeft mee uitvoering aan het principe van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen waarbij gesteld wordt dat het fysisch systeem ruimtelijk structurerend is. De ruimtelijke structuur van het buitengebied wordt in Vlaanderen bepaald door onder meer het samenhangend geheel van rivier- en beekvalleien. Het fysisch systeem, waaronder de hier te vrijwaren valleigebieden en andere overstromingsgevoelige gebieden, vormt hiermee het richtinggevend kader voor de ontwikkeling van natuur, bos, landbouw en landschap in het buitengebied.

1.2.2 Decreet Integraal Waterbeleid

Het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 (waterwetboek), vormt het juridisch kader voor het integraal waterbeleid in Vlaanderen. Het decreet bevat ook de omzetting van de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn.

Dit decreet legt de doelstellingen en beginselen van het integraal waterbeleid vast, waarbij de multifunctionaliteit van watersystemen sterk benadrukt wordt. Daarnaast bepaalt het hoe de watersystemen ingedeeld worden in stroomgebieden en stroomgebieddistricten, bekkens en deelbekkens en vertaalt het die indeling in watersystemen door in de organisatiestructuur en de planning voor het integraal waterbeleid. Zo wordt er ook het kader mee vastgesteld voor de stroomgebiedbeheerplannen.

De stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2022-2027 werden vastgesteld door de Vlaamse Regering op 1 juli 2022. Hierin is onder meer de actie 6_A_0022 opgenomen om gevolg te geven aan de startbeslissingen van de Vlaamse Regering inzake signaalgebieden door herbestemming van de noodzakelijke deelgebieden via de aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden of via ruimtelijke uitvoeringsplannen.

1.2.3 Blue deal

In de strijd tegen waterschaarste en droogte riep de Vlaamse Regering de Blue Deal in het leven om via tal van acties de strijd tegen waterschaarste en droogte op het terrein aan te gaan. De aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden speelt in op het voorkomen van bijkomende verharding. Daarnaast kan de vrijgehouden open ruimte mee ingezet worden voor waterconservering. Het water kan in deze gebieden worden vastgehouden en krijgt de tijd om te infiltreren naar het grondwater.

1.2.4 Klimaatadaptatieplan

Het Vlaams klimaatadaptatieplan moet Vlaanderen verder voorbereiden op de effecten van de klimaatverandering en dit zowel op korte termijn, tegen 2030, alsook op langere termijn, tegen 2050. Natuurgebaseerde oplossingen en technologische innovatie worden daarbij onze belangrijkste bondgenoten.

Bij de afbakening van de watergevoelige openruimtegebieden bestaan er koppelkansen met onder meer de doelstelling voor bosuitbreiding. Het verkennen van het bebossingspotentieel in deze gebieden is dan ook expliciet opgenomen. Daarnaast zorgt de vrijwaring van deze gebieden voor de blijvende vastlegging van koolstof en buffering van wateroverlast.

1.2.5 Landbouw

In de aanhef van het hoofdstuk landbouw uit het Vlaams regeerakkoord wordt ‘toegang tot landbouwgrond’ aangestipt als één van de grote uitdagingen voor de sector. Percelen die definitief worden aangeduid als watergevoelig openruimtegebied krijgen landbouw als een van de nevengeschikte functies, naast andere openruimte functies, terwijl landbouw er nu zonevreemd gelegen is.

De voorschriften maken het blijvend agrarisch gebruik van het perceel mogelijk. Wat betreft de grondgebonden landbouw geeft de aanduiding geen aanleiding tot enige beperking van teelten of bemesting. Het aanbrengen van kleinschalige infrastructuur, gericht op het gebruik van het gebied voor landbouw of hobbylandbouw is ook nog steeds mogelijk.

1.3 Voortraject

In uitvoering van het Decreet Integraal Waterbeleid keurde de Vlaamse Regering op 30 januari 2009 de 11 bekkenbeheerplannen voor de periode 2008-2013 goed (VR 2009 3001 DOC. 0100). Deze waterbeheerplannen vormden het kader voor een heel gamma aan maatregelen m.b.t. het integraal waterbeheer. In elk van die 11 beheerplannen was een actie (A7) opgenomen om de bestemming te toetsen van een aantal zones gelegen in actueel of potentieel waterbergingsgebied of in waterconserveringsgebied.

De bekkensecretariaten kregen binnen de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) de taak om deze screening uit te voeren voor de 11.400 ha onbebouwde harde bestemmingen van het gewestplan die overlappen met deze voor het watersysteem belangrijke gebieden. Vanaf 2009 onderwierpen de bekkenstructuren deze gebieden aan een grondige analyse die o.a. dienst moest doen als onderbouwde input voor ruimtelijke planningsprocessen. Deze gebieden kregen de naam “signaalgebied”; het gaat om nog niet ontwikkelde gebieden waar een tegenstrijdigheid kan bestaan tussen de geldende bestemmingsvoorschriften en het belang van dit gebied voor het watersysteem.

In een eerste fase werden in 2009-2010 de meest relevante en prioritaire gebieden verspreid over gans Vlaanderen afgebakend, op basis van hun oppervlakte, omvang van de waterproblematiek en ontwikkelingsdruk. Hierbij werden nabijgelegen stukken gebundeld tot samenhangende gehelen met de nog niet ontwikkelde omgeving.

Voor 66 prioritaire gebieden werden binnen de CIW fiches opgemaakt die zowel de wateraspecten als de ruimtelijke aspecten van deze signaalgebieden onderzochten, zowel vanuit juridisch als beleidsmatig oogpunt.

Telkens werd ook een suggestie voor ontwikkelingsperspectief meegegeven vanuit het wateraspect met eventueel voorstel voor herbestemming. Meestal werd binnen het signaalgebied nog een opdeling gemaakt in deelgebieden, met afzonderlijke ontwikkelingsopties. Elk van deze fiches werd door het betrokken bekkenbestuur goedgekeurd, om tot een gedragen suggestie te komen. In 2013 volgde nog een tweede reeks van 17 signaalgebiedsfiches.

In 2013 besliste de Vlaamse Regering (VR 2013 2903 DOC. 0303-1) om deze signaalgebieden grondiger aan te pakken om het waterbergend vermogen van Vlaanderen te vrijwaren. Voor elk gebied waarvan blijkt dat het ontwikkelen volgens de huidige bestemming het overstromingsrisico verhoogt, werkte de CIW aan bijkomende voorwaarden of een alternatief ontwikkelingsperspectief. In die ontwerp-startbeslissingen werd ook gezocht naar het best in te zetten instrumentarium en de bijhorende initiatiefnemende overheid. In 2014 keurde de Vlaamse Regering de vervolgtrajecten goed voor de eerste reeks van 66 signaalgebieden (VR 2014 2401 DOC. 0086 en VR 2014 0905 DOC.0724) en in 2015 volgde reeks 2 met 17 signaalgebieden (VR 2015 0805 DOC. 0454).

Vervolgens werd door de CIW en op basis van de meest recente gegevens over bestemming, bebouwing en overstromingsgevoeligheid een derde en laatste selectie gemaakt van nog 152 te onderzoeken signaalgebieden. Ook in deze laatste reeks werd in nauw overleg met de gemeentebesturen en de waterloopbeheerders gezocht naar een integrale toekomstvisie, waarbij zowel de waterproblematiek als ruimtelijke aspecten in rekening werden genomen voor het bepalen van het ontwikkelingsperspectief (watertoets, bijkomende voorwaarden of nieuwe functionele invulling). Op 31 maart 2017 keurde de Vlaamse Regering deze laatste reeks startbeslissingen goed (VR 2017 3103 DOC. 0313).

In de startbeslissingen die de Vlaamse Regering voor elk signaalgebied goedkeurde, werd na grondige analyse een vervolgtraject en een gebiedsgericht ontwikkelingsperspectief bepaald dat rekening houdt met het watersysteem en waarbij minstens het waterbergend vermogen behouden blijft. In die beslissingen zijn volgende zaken vastgelegd:

- het ontwikkelingsperspectief van het signaalgebied;
- het bestuur dat initiatief moet nemen;
- het instrument dat gebruikt moet worden om het ontwikkelingsperspectief te realiseren.

De vervolgstappen met betrekking tot de signaalgebieden gaan van een waterrobuuste inrichting binnen de geldende bestemming tot een (gedeeltelijke) herbestemming van het gebied met flankerende maatregelen. De signaalgebieden en de bijhorende beslissingen zijn terug te vinden op de geoloketten van www.signaalgebieden.be.

Er worden twee categorieën van vervolgtrajecten onderscheiden:

- Verscherpte watertoets. De geldende harde bestemming blijft behouden, maar er kunnen in het kader van de watertoets wel extra voorwaarden opgelegd worden voor de ontwikkeling van het gebied.
- Bouwvrije opgave. Delen van het signaalgebied moeten bouwvrij blijven en moeten bijgevolg een andere bestemming krijgen.

Uit voorgaande grondige analyses bleek dat 172 gebieden dermate belangrijk zijn voor de waterbeheersing dat er minstens in een deel níet meer gebouwd kan worden. Initieel werd vooropgesteld om deze gebieden met bouwvrije opgave via een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) te herbestemmen. Mede de lange doorlooptijd van een dergelijk planproces zorgde ervoor dat begin 2023 slechts een dertigtal signaalgebieden zijn herbestemd via een RUP (gemeentelijk, provinciaal, gewestelijk).

Op vandaag lopen nog diverse planprocessen voor opmaak van een RUP om signaalgebieden te herbestemmen. Voor de andere gebieden zal de bouwvrije opgave vertaald worden via aanduiding als watergevoelig openruimtegebied (WORG) in uitvoering van artikel 5.6.8 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO), ingevoerd bij decreet van 8 december 2017 houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving.

In 2018 startte de CIW met de voorbereiding voor de aanduiding van deze watergevoelige openruimtegebieden, vertrekkende van de startbeslissingen van de Vlaamse Regering. Op 12 maart 2018 gaf de CIW goedkeuring aan het ontwerp voor de voorlopige aanduiding van 124 watergevoelige openruimtegebieden. Het voorstel kwam tot stand in overleg met de bekkensecretariaten, het Departement Omgeving, de waterloopbeheerders en de betrokken gemeenten. Plannende overheden konden voor alle signaalgebieden aangeven of ze nog op korte termijn een planinitiatief zouden opstarten om zelf een herbestemming uit te voeren of ze verkozen om deze als WORG aan te duiden.

Begin mei 2018 vroeg de CIW advies aan het college van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeenten over het voorstel voor de voorlopige aanduiding. Vervolgens werd ook het kennisgevingsdossier voor het plan-m.e.r. ingediend en werd het ter inzage gelegd van 30 juli tot en met 30 augustus 2018.

Gezien de nieuwe overstromingskaarten, zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 25 november 2022 (VR 2022 2511 DOC.1289), was een actualisatie van de ontwerpen vereist. Hierbij werd uiteraard ook rekening gehouden met een geactualiseerde feitelijke en juridische toestand.

Bij de aanduiding van WORG zal de Vlaamse Regering zich niet beperken tot de 124 door de CIW voorbereide gebieden. Na de gevoerde actualisatie werden in totaal 139 watergevoelige openruimtegebieden voorlopig vastgesteld door de Vlaamse Regering.

Met deze beslissing geeft de Vlaamse Regering uitvoering aan de vooropgestelde aanduiding van WORG voor het gebied 'Hoekakker II (deelgebied Het Laar, Oude Landen)' in Antwerpen (SG_R3_BES_08b).

2 Beschrijving van gebied en het watersysteem

2.1 Feitelijke toestand

Het gebied met een oppervlakte van 2,2 ha omvat voornamelijk enkele weiden en verruigde terreinen. In het noordwesten wordt een perceel opgenomen dat deels is ingenomen door een parking en bijgebouwen van de (buiten het gebied gelegen) feestzaal/horecazaak.

Figuur 1. Bestaande feitelijke toestand: luchtfoto met aanduiding begrenzing WORG

2.2 Waterbergend vermogen en overstromingsgevoeligheid

Watertoetskaarten - overstromingsgevoelige gebieden (VR 2022 2511 DOC.1289)

Er is alleen een klein risico op fluviale overstromingen onder klimaatverandering gemodelleerd voor twee grachten die doorheen het gebied stromen.

Figuur 2. Watertoetskaart - overstromingsgevoelige gebieden fluviaal

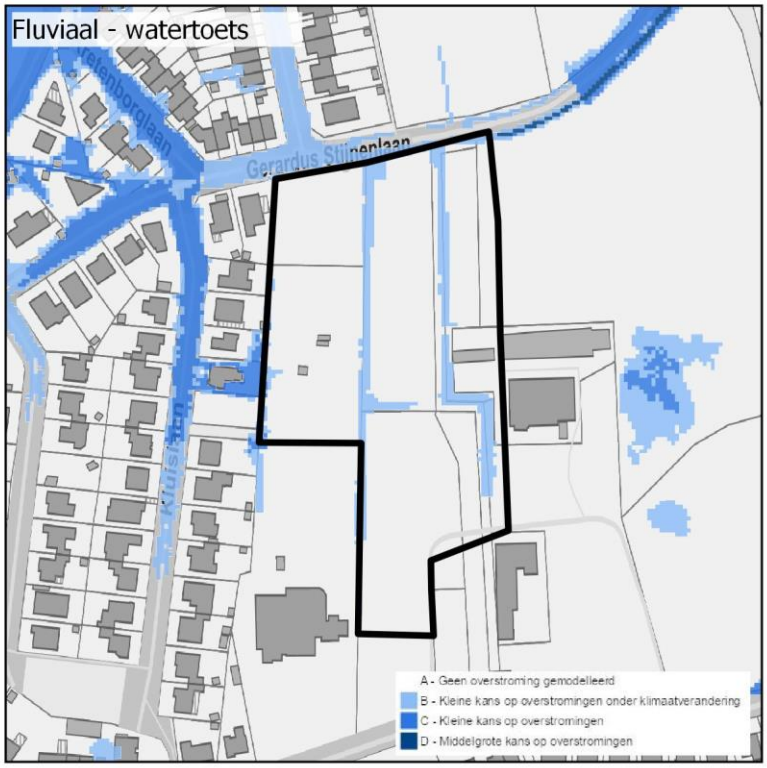

Het pluviale model toont een groter risico op overstromingen dan het fluviale model. Met name ter hoogte van de aanwezige grachten is er een middelgroot of klein risico gemodelleerd. Een deel van de parking binnen het gebied kent eveneens een klein risico op pluviale overstromingen.

Figuur 3. Watertoetskaart - overstromingsgevoelige gebieden pluviaal

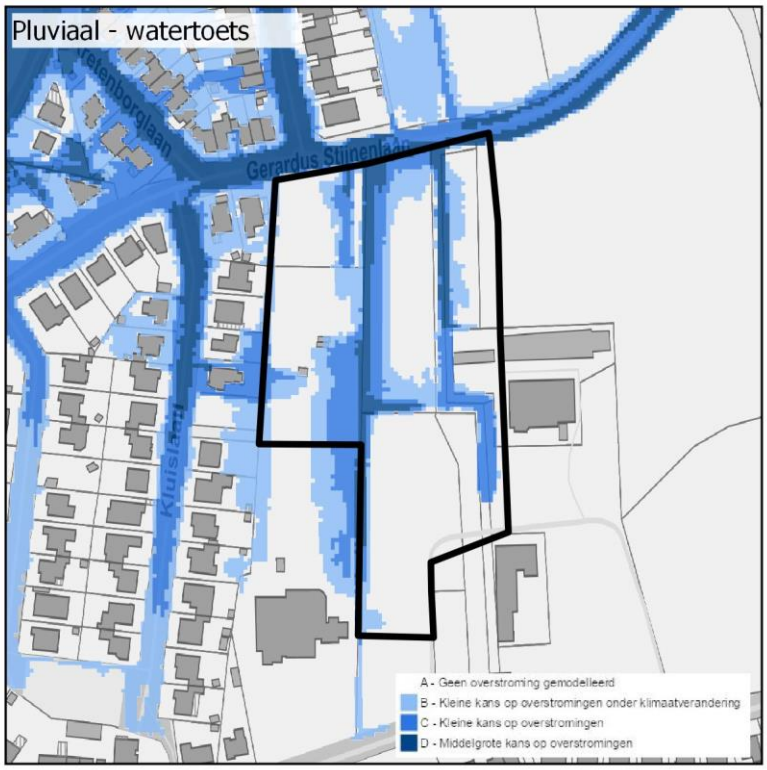

Overstromingsrichtlijn - overstromingsgevaarkaarten

Volgens artikel 6 van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) en artikel 1.7.3.1 § 3 van het Waterwetboek (VR 2018 1506 DOC.0638) moet de Vlaamse Regering zorgen voor alle significante bronnen van overstromingen en voor drie kansscenario's (kleine kans, middelgrote kans en grote kans op overstromingen, indien van toepassing). Daarbij werd ervoor gekozen om zowel kaarten voor het huidige klimaat als voor toekomstige klimaat (met klimaatprojectie 2050) op te maken.

Deze overstromingsgevaarkaarten zijn de bron voor de watertoetskaarten en geven een meer gedetailleerd beeld van de overstromingskansen in diverse scenario's. Het algemene beeld is daarom gelijkaardig aan de kaarten hierboven, maar toont onder meer ook de grote kans op overstromingen. Het pluviale model is beschikbaar voor gans Vlaanderen, ook het klimaatmodel. De fluviale modellen zijn per waterloop opgesteld en soms niet beschikbaar bij kleinere waterlopen, ook is het klimaatscenario niet in alle fluviale modellen beschikbaar en geeft dan een blanco kaart.

Figuur 4. Overstromingsgevaarkaart: overstroombaar gebied bij huidig en toekomstig klimaat (fluviaal)

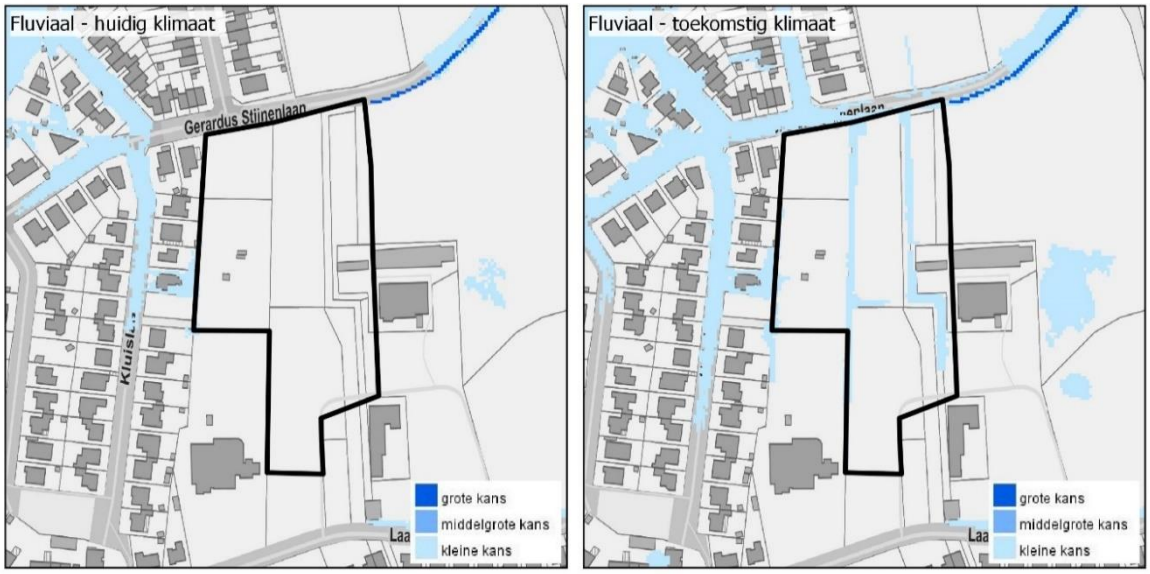

Figuur 5. Overstromingsgevaarkaart: overstroombaar gebied bij huidig en toekomstig klimaat (pluviaal)

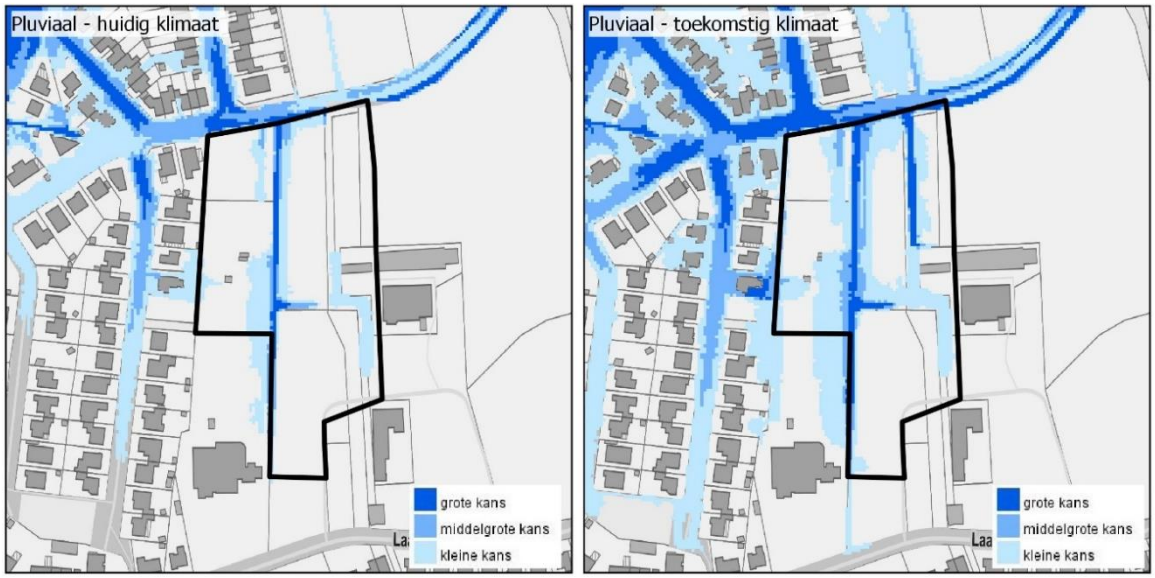

2.3 Stroomgebiedbeheerplan Benedenscheldebekken

Het bekkenspecifieke deel voor het Benedenscheldebekken van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2022-2027, werd voorbereid door de overlegstructuren van het Benedenscheldebekken. Het werd samen met de andere onderdelen van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2022-2027, vastgesteld door de Vlaamse Regering op 1 juli 2022.

In het bekkenspecifieke deel voor het Benedenscheldebekken zijn vijf speerpuntgebieden en tien aandachtsgebieden aangeduid. Het afstroomgebied van de Verlegde Schijns is een speerpuntgebied klasse 4. In dit gebied willen we vanaf 2033 een goede watertoestand bereiken.

Het afstroomgebied van het Schijn kende in het verleden op verschillende plaatsen overstromingen met grote overlast door de stedelijke ligging. De vroegere verbinding tussen het Groot Schijn en de Verlegde Schijns werd doorgeknipt ter hoogte van Schijnpoort, waar het Groot Schijn wordt overgepompt in het Albertkanaal. Hierdoor is er in deze nieuwe situatie veel capaciteit vrijgekomen voor de afvoer naar de Hoofdgracht. Het afstroomgebied van de Hoofdgracht bevat de waterlopen 1ste orde Donkse Beek en Laarse Beek. Van noordoost naar zuidwest gaat het gebied van landelijk en vrij natuurlijk over naar een stedelijke, industriële omgeving.

In het gebied zijn geen specifieke acties aanwezig uit de Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. Wel geeft deze beslissing mee uitvoering aan de generieke actie 6_A_0022 om gevolg te geven aan de startbeslissingen van de Vlaamse Regering inzake signaalgebieden door herbestemming van de noodzakelijke deelgebieden via de aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden of via ruimtelijke uitvoeringsplannen.

2.4 Signaalgebied – startbeslissing Vlaamse Regering

Het signaalgebied 'Hoekakker II (deelgebied Het Laar, Oude Landen)' behoort tot het Benedenscheldebekken.

Het signaalgebied grenst aan het signaalgebied Hoekakker I en bestaat zelf uit 2 delen. Westelijk ligt deelgebied Oude Landen, dat grenst aan de Oude Landen. Oostelijk ligt het deelgebied Het Laar, dat is gelegen tussen Laar en de Gerardus Stijnenlaan. In deze voorlopige aanduiding wordt alleen een deel van het oostelijke deelgebied meegenomen. De Laarse Beek (2de cat.) loopt ten zuiden van het deelgebied maar grenst er niet aan.

Op 4 november 2014 werd dit gebied door de Algemene Bekkenvergadering Benedenscheldebekken geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt: "*Het grootste deel van dit signaalgebied is effectief overstromingsgevoelig. Dit gebied vraagt verder onderzoek naar ontwikkelingsmogelijkheden gezien de gemodelleerde overstromingscontouren en de overstromingen in het verleden.*"

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens het gevoerde overleg besproken.

In functie van het versneld opmaken van een startbeslissing werd het oorspronkelijk signaalgebied Hoekakker opgesplitst in deelgebied Hoekakker I (voorstel van startbeslissing goedgekeurd op de Algemene Bekkenvergadering van 27/10/2015) en Hoekakker II, met deelgebieden Het Laar (ten oosten) en Oude Landen (recreatiegebied ten westen). De afbakening is gebeurd op basis van het niet-ontwikkelde gebied tussen de Gerardus Stijnenlaan en Laar dat als bestemming 'woongebied' of 'gebied voor openbaar nut' heeft en het ganse niet bebouwde gebied voor dagrecreatie ten westen van De Oude Landen (gewestplan en GRUP). De reeds aanwezige bebouwing wordt niet in vraag gesteld.

De Vlaamse Regering nam op 31 maart 2017 een startbeslissing over het signaalgebied Hoekakker II (deelgebied Het Laar, Oude Landen) en opteerde voor een bouwvrije opgave voor het gebied. De conclusie van de gebiedsfiche voor het signaalgebied Hoekakker II (deelgebied Het Laar, Oude Landen) luidde:

> *"Het westelijk deel van het deelgebied Het Laar wordt herbestemd naar een bestemming die compatibel is met het watersysteem en de natuurwaarden in het gebied. In het -hoger gelegenoostelijk deel van het deelgebied is eventuele bijkomende bebouwing mogelijk, mits rekening gehouden wordt met de voorwaarden vanuit het watersysteem. Er dienen bijkomende maatregelen te worden genomen om de verloren ruimte voor water minstens te compenseren binnen het projectgebied. Het agentschap Jongerenwelzijn diende op 27/04/2016 een bezwaarschrift in tegen een eventuele goedkeuring van 'optie C' of 'optie B' voor de percelen van deelgebied Het Laar in eigendom van het Fonds Jongerenwelzijn, daarbij verwijzend naar de beslissing van de Vlaamse Regering (VR 2015 0307 DOC.0671/1TER en DOX.0671/2) over de verkoop van deze onroerende goederen en de doorschuif van de beschikbare machtigingen tussen de begrotingsjaren 2015-2019."*

Link naar fiche signaalgebied:

https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/beleidsinstrumenten/signaalgebieden/fiches/signaalgebied-bes-hoekakker-antwerpen

2.5 Juridische toestand

Het gebied is gelegen in woongebied volgens het gewestplan.

Figuur 6. Gewestplan

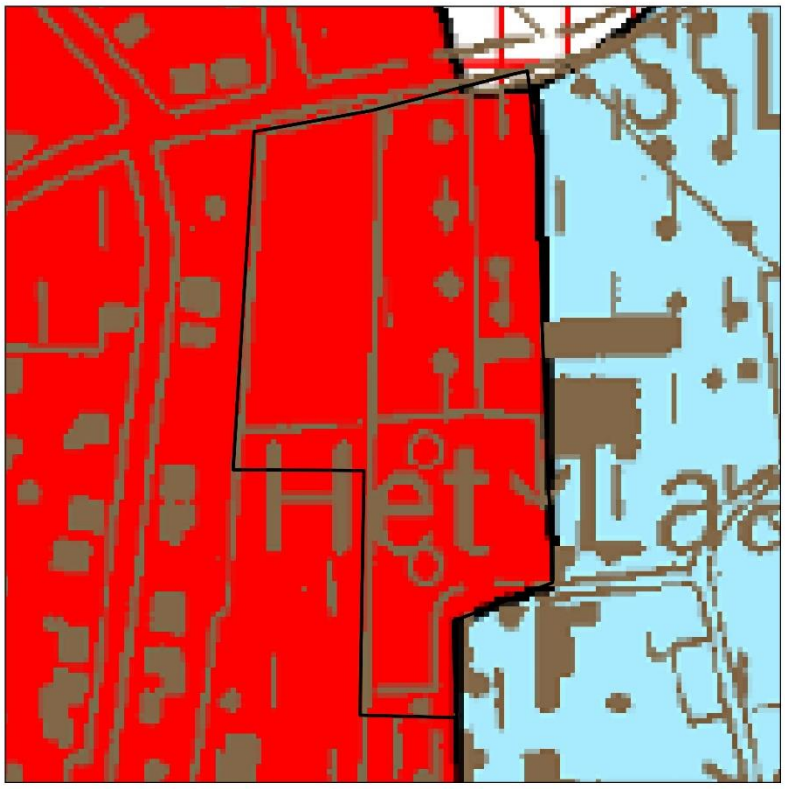

2.6 Gemeentelijke structuurplannen

GRS Antwerpen

In het Strategisch Ruimtelijk Structuurplan Antwerpen maakt het gebied Het Laar deel uit van de zachte ruggengraat Noorderpark. Dit gebied moet het bebouwd perifeer landschap verbinden met de stad/Schelde, maar eveneens de ecologische waarden langs de Laarse Beek en Donkse Beek ontwikkelen en voorzien in voldoende recreatieve faciliteiten voor de omliggende wijken.

Het masterplan sportpark Oude Landen werd op 4 februari 2011 goedgekeurd door het college van burgemeester en schepenen. Het doel van het goedgekeurde masterplan is het maximaliseren van de beleving van het park als een autonoom en volwaardig landschapspark. De visie vertrekt vanuit volgende ruimtelijke principes:

- Spoorwegtalud als bindend element
- Structurerend waternetwerk: De waterproblematiek in het gebied wordt aangepakt door het ontwikkelen van een fijnmazig structurerend netwerk van grachten tussen de sportvelden. Dit grachtennetwerk zorgt enerzijds voor een optimale drainage van de sportvelden en anderzijds voor de berging van overtollig water. Het brede profiel van het grachtensysteem zorgt voor ecologische verbindingen doorheen het park.
- Zonering in harde en zachte recreatie
- Bundeling van dienstgebouwen in één volume

Het gebied het Laar wordt beschouwd als het enige restgebied waar in de toekomst, rekening houdend met de klimaatsverandering, extra berging voor water kan gevonden worden, gezien bijkomende ontwikkelingen en verdere verhardingen in de omgeving van het signaalgebied (Woonontwikkeling Hoekakker, tweede spoorontsluiting Antwerpen: vertakking Ekeren – Oude Landen, masterplan Sportpark Oude Landen, mogelijke nieuwe verhardingen/ontwikkelingen op de percelen aan de oostzijde van het signaalgebied, overige toekomstige projecten). In de oostelijke hoek van het deelgebied vinden we gronden die iets hoger gelegen zijn (zie bijlage 1). Bijkomende bebouwing is hier nog mogelijk mits rekening gehouden wordt met het watersysteem.

Voorontwerp Beleidsplan Ruimte Antwerpen

In het voorontwerp beleidplan van Antwerpen wordt er vooropgesteld dat er zal worden gewerkt aan een betere ecologische samenhang van de parken en natuurgebieden door verdere investering in groen en blauw op alle schaalniveaus.

De groenblauwe hoofdstructuur van de stad wordt versterkt door het beter verbinden en inrichten van verschillende superparken: Zuiderpark, Schijnpark, Noorderpark, Scheldepark en Ringparken. Voor elk van deze parken zijn opgaves geformuleerd in functie van klimaat en ecologie. Het SRA stelt in te zetten op meer beschikbare oppervlakte voor beken en oppervlaktewater. Beekvalleien zijn cruciale groenblauwe dragers doorheen het landschap. Door maximaal ruimte voor water in de vallei te voorzien en structureel te investeren in een praktijk om neerslagafstroming te vertragen en het natuurlijk bufferend vermogen te herstellen, wordt de sponslandschapsfunctie van deze resterende open landschappen ondersteund.

De open ruimte moet zich verder ontwikkelen tot een aaneengesloten groenblauw netwerk, dat de stad weerbaar maakt voor klimaatverandering. Het vertakt van de grote groenblauwe structuren naar een fijnmazige groenblauwe nevel in de wijken. Het kan helpen om overstromingen te voorkomen en verbindt plekken binnen de stad met de landschappen buiten de stad. De grootschalige structuur wordt gevormd door de superparken Zuiderpark, Noorderpark en Schijnpark. Het Ringpark en het Scheldepark verbinden deze superparken met het fijnmazige groenblauw netwerk binnen het stedelijke weefsel.

Er wordt in belangrijke mate ingezet op de versterking van de aanwezige natuurlijke en historische watersystemen. Hierbij wordt rekening gehouden met oppervlaktewater, hemelwater, grondwater en het belang ervan voor bodem en vegetatie, en de belevingswaarde die water heeft.

Om het bekenlandschap in en rond Ekeren, en het natuurgebied Oude Landen in het bijzonder, beter bestand te maken tegen wateroverlast en droogte, wordt een Masterplan ‘Water’ opgemaakt. Binnen dit overkoepelend kader zullen diverse waterprojecten geïntegreerd worden. Het gaat onder meer om het herstel van de Oude Landse beek en de Laarse beek en de versterking van de waterstructuur rondom het knooppunt A12/E19.

3 Onderzoek sectorale wetgeving

3.1 Milieueffectrapportage

De milieueffectrapportage verloopt via de generieke procedure. De procedure start met de opmaak van een kennisgeving.

Een kennisgeving bevat onder andere een beschrijving van het voorgenomen plan en een voorstel van de wijze waarop het milieuonderzoek zal uitgevoerd worden. De kennisgevingsnota voor de aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden werd van 30 juli tot en met 30 augustus 2018 ter inzage gelegd. De Dienst Mer stelde, rekening houdend met de adviezen en inspraak, richtlijnen op voor de opmaak van het eigenlijke plan-MER.

Op basis van de richtlijnen werd het ontwerp-plan-MER opgemaakt door deskundigen onder leiding van een erkend MER-coördinator. Na een verwerking van de opmerkingen, werd het (ontwerp) plan-MER onderworpen aan een openbaar onderzoek, samen met de voorlopige aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden.

Tijdens het openbaar onderzoek konden burgers en adviesinstanties opmerkingen geven op het ontwerpplan én het (ontwerp) plan-MER. Opmerkingen en adviezen kunnen aanleiding geven tot aanpassingen en aanvullingen aan het plan en het plan-MER. Vóór de definitieve vaststelling van het plan, keurde het Team Omgevingseffecten het plan-MER goed.

Op basis van het gevoerde milieueffectenonderzoek worden geen significante negatieve effecten op de leefomgeving verwacht. In het ontwerp van plan-MER worden geen milderende maatregelen noodzakelijk geacht. Het ontwerp plan-MER wordt samen met het besluit houdende de voorlopige aanduiding ter inzage gelegd in het openbaar onderzoek.

3.2 Ruimtelijke veiligheidsrapportage

Ter uitvoering van de Seveso-richtlijn[1] dient in het beleid inzake ruimtelijk ordening rekening gehouden te worden met de noodzaak om op langetermijnbasis voldoende afstand te laten bestaan tussen Seveso-inrichtingen (i.e. inrichtingen met een zodanige hoeveelheid aan gevaarlijke stoffen op het terrein dat zij vallen onder het toepassingsgebied van de Seveso-richtlijn) enerzijds en aandachtsgebieden (zoals gedefinieerd in het besluit van de Vlaamse Regering houdende nadere regels inzake ruimtelijke veiligheidsrapportage) anderzijds. Deze doelstelling wordt verwezenlijkt door het houden van toezicht op de vestiging van nieuwe Seveso-inrichtingen, op wijzigingen van bestaande Seveso-inrichtingen, en op nieuwe ontwikkelingen rond bestaande Seveso-inrichtingen.

Om een inschatting te maken van het aspect externe mensveiligheid, toetste de dienst Veiligheidsrapportage van het Departement Omgeving het voorgenomen plan af aan de hand van criteria die werden opgenomen onder de vorm van een beslissingsdiagram in bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering houdende nadere regels inzake de ruimtelijke veiligheidsrapportage.

Gelet op het feit dat:

- volgens de gegevens van de dienst VR het plangebied niet binnen de consultatiezone van Seveso-inrichtingen ligt;
- volgens de gegevens verstrekt in de toelichtingsnota in het plangebied geen Seveso-inrichtingen mogelijk zijn;

besliste de dienst VR op 21 november 2023 dat er geen ruimtelijk veiligheidsrapport dient opgemaakt te worden.

3.3 VEN-toets

De aanduiding als watergevoelig openruimtegebied, leidend tot het behoud van het bouwvrije karakter, en de daar toegelaten functies hebben geen negatieve impact op natuurwaarden of VEN-gebieden. Het gebied is niet in of nabij een VEN-gebied gelegen.

3.4 Onroerenderfgoed-toets

Het gebied valt deels samen met de afbakening van het bouwkundig erfgoedobject ‘Hof van Delft of Laarkasteel’. Met name de dreefstructuur die deel uitmaakt van het ‘Hof van Delft’ valt deels binnen deze voorlopige afbakening. Het bouwkundig erfgoedobject ‘villa in regionalistische stijl’ grenst aan het gebied.

De aanduiding als watergevoelig openruimtegebied wordt als positief beschouwd gezien deze gebieden hierdoor vrijgesteld worden van grootschalige wijziging van het landgebruik en ingrepen in de bodem. Ook indirecte effecten op de omliggende gebieden worden hierdoor voorkomen.

4 Rechtsgevolgen

De aanduiding als WORG heeft geen andere rechtsgevolgen dan deze vermeld in artikel 5.6.8, VCRO.

Ingevolge de bepalingen van artikel 5.6.8, §6, VCRO, komen eigenaars van gronden die gelegen zijn binnen een definitief aangeduid watergevoelig openruimtegebied in aanmerking voor een eigenaarsvergoeding, met toepassing van dezelfde voorwaarden en modaliteiten als deze die gelden voor de planschadevergoeding, zoals deze vooropgesteld wordt met het Instrumentendecreet. Ingevolge de daarin opgenomen harmonisering en aanpassing van de compenserende vergoedingen, wordt die eigenaarsvergoeding bepaald op basis van een schaderapport van de landcommissies.

[1] Europese richtlijn betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn.

4.1 Stedenbouwkundige voorschriften

Het voorschrift wordt bepaald door artikel 5.6.8, §3 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO).

Ter informatie wordt hierbij de tekst zoals geldig op datum van deze definitieve aanduiding weergegeven:

Binnen de aangeduide watergevoelige openruimtegebieden zijn waterbeheer, natuurbehoud, bosbouw, landschapszorg, landbouw en recreatie nevengeschikte functies.

Voor zover de ruimtelijk-ecologische draagkracht en de waterbeheersfunctie van het gebied niet worden overschreden, zijn alleen de volgende handelingen die nodig of nuttig zijn voor de functies, vermeld in het eerste lid, toegelaten:

1° het aanbrengen van kleinschalige infrastructuur, gericht op de sociale, educatieve of recreatieve functie van het gebied, waaronder sanitaire gebouwen of schuilplaatsen van één bouwlaag met een oppervlakte van ten hoogste 100 m², met uitsluiting van elke verblijfsaccommodatie;

2° het aanleggen, herstellen, heraanleggen of verplaatsen van openbare wegen en nutsleidingen. Openbare wegen en nutsleidingen kunnen aangelegd of verplaatst worden voor zover dat noodzakelijk is voor de kwaliteit van het leefmilieu, het beheer van het landschap, het herstel en de ontwikkeling van de natuur en het natuurlijk milieu, de openbare veiligheid of de volksgezondheid;

3° het aanbrengen van kleinschalige infrastructuur, gericht op het gebruik van het gebied voor landbouw of hobbylandbouw;

4° handelingen die nodig of nuttig zijn om overstromingen te beheersen of om wateroverlast buiten de natuurlijke overstromingsgebieden te voorkomen;

5° handelingen voor natuurbehoud en landschapszorg.

De mogelijkheden om af te wijken van stedenbouwkundige voorschriften of om rekening te houden met ontwerpen van stedenbouwkundige voorschriften, vermeld in titel IV, hoofdstuk 4, zijn van overeenkomstige toepassing in de aldus aangeduide gebieden.

4.2 Verkavelingen en principiële akkoorden

Zoals bepaald in artikel 5.6.8, §4, VCRO heeft de definitieve aanduiding als watergevoelig openruimtegebied van rechtswege het verval tot gevolg van onbebouwde delen van niet-vervallen verkavelingen die liggen binnen het watergevoelig openruimtegebied. Ook principiële akkoorden vervallen van rechtswege.

Er zijn binnen de aanduiding geen niet-vervallen verkavelingen of principiële akkoorden gekend volgens de gegevens in het vergunningenregister.

4.3 Ruimtebalans

In dit watergevoelig openruimtegebied zijn volgende bestemmingen gelegen die niet meer gerealiseerd kunnen worden na definitieve aanduiding.

Bestemmingscategorie	
Woongebied	2,2 ha

5 Conclusie

De aanduiding is conform het ontwikkelingsperspectief zoals gemotiveerd in eerdere beslissingen van de Vlaamse Regering over het signaalgebied (VR 2017 3103 DOC. 0313).

De kaarten van de overstromingsgevoelige gebieden tonen voor verschillende delen van het gebied, met name rondom de aanwezige grachten, een middelgrote tot kleine kans op overstromingen. Vrijwaring van het gebied

voor verder bebouwing is aangewezen en ondersteunt de uitvoering van acties uit het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 ter realisatie van bijkomende waterberging.

Er bestaat een conflict tussen de verdere realisatie van de bestemming en de belangen van het watersysteem. Om die reden wordt het gebied ‘Het Laar’ in Antwerpen definitief aangeduid als watergevoelig openruimtegebied.